

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3447/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék 1.Pf.21.110/2018/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Szolnoki Törvényszék 1.Pf.21.110/2018/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján. Az indítványozó szerint a támadott döntés sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1)–(2) bekezdését, az Alaptörvény preambuluma „[v]alljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi” szövegrészét és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 2. Az ügy előzménye, hogy az indítványozó házastársa a tulajdonában álló T2517 típusú traktort ingyenesen átengedte az indítványozó édesapjának, aki a traktor használati jogát átengedte az alapügy alperesének (akivel pár évvel korábban tartási szerződést kötött az indítványozó édesapja). Az indítványozó házastársa és apja között a traktor használatára létrejött jogviszonyt 2012. július 11-én írásban megszüntették. Ezt követően az indítványozó férje keresetet indított az alapügy alperesével szemben a traktor kiadása iránt. A Szolnoki Járásbíróság kötelezte az alapügy alperesét a traktor kiadására, amely ítélet 2013. március 8-án lett jogerős, a traktor kiadására végrehajtási eljárás keretében 2014. február 6-án került sor. [Időközben az indítványozó édesapja és az alapügy alperese közötti tartási szerződést a bíróság megszüntette (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2.Pf.20.004/2011/4. számú ítélete)].
- [3] A traktor tulajdonosa 2015. február 18-án a házastársára (az indítványozóra) engedményezte a traktor helyreállítási költségének, használati díjának és kapcsolódó járulékgigényének érvényesítését. Az indítványozó ezt követően fordult bírósághoz a traktor helyreállítási költségének és használati díj megtérítésére kötelezés iránt.
- [4] Az első fokon eljáró Szolnoki Járásbíróság 9.P.20.858/2018/4. számú ítéletében a felperesi keresetet részben alaposnak találta. Megállapította, hogy az alperes rosszhiszemű jogcím nélküli birtokos volt 2013. március 8-tól kezdődően, mivel jogerős bíróság döntés kötelezte a traktor kiadására, amelynek nem tett eleget. A használati díj összegének megállapítására szakértőt vett igénybe az első fokon eljáró bíróság (a szakértő véleménye alapján 1 072 000 Ft-ban állapította meg a bíróság a használati díj összegét).
- [5] Az elsőfokú bíróság döntése ellen az alperes fellebbezést terjesztett elő, amely fellebbezéshez magánszakértői véleményt csatolt, amely vitatta az elsőfokú bíróság által kirendelt igazságügyi közlekedési műszaki szakértő szakvéleményében foglalt számítási módszert (a rosszhiszemű birtoklás idejére számított ledolgozható óraszámok figyelembevétele helyett az ezen időszakban mért üzemóra alapján). Ez alapján kérte a használati díj összegét 175 697 Ft-ban megállapítani.
- [6] A Szolnoki Törvényszék indítvánnyal támadott ítélete a fellebbezést alaposnak találta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság által „a perben kirendelt igazságügyi szakértő elméleti adatokkal számolt. Van tehát egy logikus, követhető, perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemény, amely azonban nem tényadatokon, hanem a szakértő elméleti számításain alapul, ezért az alperesnek a fellebbezéshez csatolt magánszakértői véleménye alkalmas volt arra, hogy a másodfokú bíróság aggályosság tegye a perben beszerzett szakértői véleményt.” Majd megállapította: „[a] törvényszék a két, logikusan elkészített szakértői véleményt megvizsgálta és a Pp. 206. §-ban biztosított mérlegelési jogkörben eljárva úgy ítélte meg, hogy az alperes által csatolt magánszakértői vélemény az, amely a perben rendelkezésre álló tényadatokon alapszik, amelyek által a szakértői véleményekben mutatkozó lényeges eltérések feloldhatók, így ítélkezése alapjául ezt fogadta el.”

- [7] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-a alapján.
- [8] Alapvetően három összefüggésben veti fel a támadott döntés alaptörvény-ellenességét. Egyrészt a tulajdonhoz való jog, azon belül a tulajdonos rendelkezési jogának sérülését látja abban, ha a rosszhiszemű birtokostól a használati díj alapját (és ezáltal annak összegét) nem saját választása határozza meg. Másrészt abban látja a tulajdonosi jogok sérülését, ha a bíróság a tulajdonos szakvéleménnyel alátámasztott választásától eltérően állapítja meg a használati díjat. Harmadrészt a tisztességes eljáráshoz való jog sérül, ha a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 235. §-ban foglalt eljárásjogi garancia nem érvényesül.
- [9] 3.1. A tulajdonhoz való jog (Alaptörvény XIII. cikk) sérelmét abban látja, hogy a használati díj összegének meghatározása a tulajdonost illeti meg a rosszhiszemű birtokossal szemben, és nem a rosszhiszemű birtokost. Amennyiben a rosszhiszemű birtokos választása alapján lehet meghatározni a használati díjat, a tulajdonos hátrányba kerül a rosszhiszemű birtokossal szemben. Mindezek ellenére a másodfokon eljáró bíróság nem a tulajdonosnak, hanem a rosszhiszemű birtokosnak biztosított választási lehetőséget, és a tulajdonos számára hátrányosabb számítási módot fogadta el. Ezt az indítványozó a tulajdonosi autonómiába való beavatkozásnak véli, ugyanis tulajdonjogát anélkül korlátozták, hogy a másik félnek alapjogi sérelme merült volna fel. A gazdasági racionalitás álláspontja szerinte nem alkotmányos alapjog, ezért arra az alapügy alperese (a rosszhiszemű birtokos) nem hivatkozhat érvényesen a tulajdonos tulajdonhoz való jogával szemben. A támadott döntés a tulajdonhoz való jogot és annak részjogosítványai gyakorlását korlátozza.
- [10] 3.2. A bírósági döntéssel kapcsolatban az Alaptörvény XXVIII. cikkének sérelmét azon az alapon állítja, hogy a régi Pp. 235. §-a nem tette lehetővé új bizonyíték előterjesztését a fellebbviteli eljárásban, egy eset kivételével, amely azonban az alapügyre nem vonatkoztatható. Álláspontja szerint a magánszakértői vélemény előterjesztése a fellebbviteli eljárásban ebbe ütközik, ezért a bíróság támadott döntése sérti a tisztességes eljáráshoz, azon belül a hatékony bírói védelemhez való jogot. Azzal érvel, hogy a régi Pp. 235. §-ában foglalt szabály olyan garanciális rendelkezés, amelynek megsértése eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. „Hiszen elsőfokú peres eljárásban felperes az által [sic!] előző pontban írt elszámolás alapján lényegében pernyertes volt, míg másodfokú eljárásban felperes lényegében pervesztes lett alperes nem megengedett bizonyítása (elszámolás) miatt.” Az indítványozó szerint ezzel a bíróság önkényesen figyelmen kívül hagyta az alkalmazandó jogot, s emiatt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség valósult meg. Ez egyúttal a régi Pp. 2. §-át is sérti.
- [11] 4. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-ára alapított indítványi kérelmek megfelelnek-e az Abtv. és az Ügyrend szerinti befogadási feltételeknek. Az indítványozó a támadott bírósági döntés kapcsán az Alaptörvény XIII. cikk (tulajdonhoz való jog), a XXVIII. cikk (1) bekezdése és – ezzel összefüggésben – preambuluma (Nemzeti Hitvallás) sérelmét állította.
- [12] 4.1. A tulajdonhoz való jog sérelmét az indítvány a tulajdonos abban látja, hogy a használati jog értéke megállapítási módját a bíróság saját mérlegelési jogkörében és nem a tulajdonos választása alapján határozta meg.
- [13] „Az Alkotmánybíróságnak a tulajdonhoz való jog sérelmére vonatkozó következetes gyakorlata {lásd: a 3051/2016. (III. 22.) AB határozatot, Indokolás [20]–[21]} értelmében az Alaptörvény XIII. cikke alapvetően »két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot. Egyrészt védi a megszerzett tulajdont az elvonás ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen« {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanakkor ennek kapcsán az Alkotmánybíróság azt is kifejtette, hogy »az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. [...]« {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [64]} [...] »A tulajdonvédelem [...] nem kizárólag a polgári jogi értelemben vett tulajdonra, hanem egyéb vagyoni értékű jogokra is kiterjedhet, az Alaptörvény XIII. cikke tehát a tulajdonvédelem körében az egyéb, tulajdonszerű vagyoni értékű jogok védelmét is biztosítja« {3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13]}” {3090/2019. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tulajdonhoz való jog nem minősül korlátozhatatlan alapjognak: az Alaptörvényben foglalt megfelelő alapjogi garanciák tiszteletben tartása esetében az állami beavatkozás nem kizárt. Különös jelentőséggel bír e körben az a tény, hogy amint azt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének második mondata is deklarálja, „a tulajdon társadalmi felelősséggel jár” {vö. 20/2014. (VII. 3.) AB

határozat, Indokolás [155]]. A tulajdonhoz való jog korlátozásának alkotmányosságát a következő szempontok szerint lehet megítélni. „[A] tulajdon védelmére vonatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében szabályozott alapjog-korlátozási (-mérlegelési) teszt, az ún. szükségességi-arányossági teszt, ám a tulajdonhoz való jog esetében a szükségesség mércéje a pusztán közérdekűséghez igazodik: amennyiben a tulajdon korlátozása közérdekű célból történik, úgy e korlátozást pusztán ennek okán szükségesnek kell tekinteni. A szükséges tulajdonkorlátozásnak is arányosnak kell azonban lennie, mely kisajátítás, illetve tényleges hatásaiban a kisajátításhoz hasonló más korlátozások, különösen a polgári jogi tulajdon egyes részjogosítványainak (birtoklás, használat és hasznok szedése, rendelkezés) jogszabályi korlátozása esetében a korlátozással arányos kártalanítás biztosításának kötelezettségét rója a jogalkotóra. Kisajátítás esetén, vagy a polgári jogi tulajdonjog részjogosítványainak jelentős mértékű korlátozásával járó más esetekben tehát az állaggarancia helyébe az értékgarancia lép, amely nem más, mint az értékcsökkenésnek megfelelő mértékű kártalanítás.

- [15] Mindebből az következik, hogy alkotmányosan a tulajdonos tulajdonosi pozícióját hátrányosabbá tevő, a tulajdonos számára tényleges, pénzben is kifejezhető hátrányt okozó jogszabályi előírások esetén a jogalkotó biztosítani köteles az értékgaranciát, vagyis a korlátozással arányos kártalanítást köteles előírni” {23/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [16]–[17]}.
- [16] Az a körülmény, hogy egy polgári perben a használati jog értékének meghatározása a bíróság mérlegelésén alapul, aminek kialakítása során a bíróság nem kizárólag a tulajdonos, mint az egyik peres fél álláspontját veheti figyelembe, hanem az ügy összes körülményét mérlegelve hoz döntést, nem sérti a tulajdonhoz való jogot. Ugyanakkor a peres eljárások egyik alapelve éppen az, hogy „[h]a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas” [rég. Pp. 3. § (5) bekezdés].
- [17] 4.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogról rendelkezik. Ezzel összefüggésben az indítványozó részben azt kifogásolta, hogy a bíróság a régi Pp. 3. és 235. §-ával ellentétesen járt el, vagyis eljárása törvénytörő volt, amikor lehetővé tette az alperes részére új bizonyíték (szakértői vélemény) előterjesztését. Ez a törvénytörő jogalkalmazás az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére vezetett az indítványozó szerint.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak nem áll hatáskörében ezt a döntést felülbírálni, mivel azzal bújtatottan az ügyben legutolsó fórumként eljáró bíróság helyett maga válna legutolsó fórummá. Az indítványban felvetett probléma – hogy a bíróság megfelelően alkalmazta-e a Pp. 235. §-át – egyértelműen jogértelmezési kérdés, melynek felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel {3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]; 3187/2018. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [19] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [20] Az indítványozó szerinti vélt vagy valós jogszabálysértés nem szolgálhat alapul az Alkotmánybíróság eljárására, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos indítványi elem vonatkozásában az alkotmányjogi panasz befogadására és érdemi elbírálására nincs lehetőség.
- [21] 4.3. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben az indítványozó hivatkozott a Nemzeti Hitvallásra is. Az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz előterjesztésére Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozással van lehetőség. Az indítványozó által hivatkozott preambulumba (Nemzeti Hitvallásra) hivatkozás ennek a követelménynek nem felel meg, mivel nem Alaptörvényben meghatározott jogról rendelkezik. Ezért ez az indítványi elem nem felel meg az Abtv. 27. §-a szerinti feltételnek.

[22] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az indítványt az Abtv. 27. §-a, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *f)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/68/2020.

• • •